

Lyubomir K. Ducheв,

GOVERNANCE, COMMAND AND MANAGEMENT OF THE ARMED FORCES IN PARTICIPATING IN DISASTER PROTECTION OPERATIONS IN THE COUNTRY

Lyubomir K. Ducheв

*Konstantin Preslavsky University of Shumen, Faculty of Technical Sciences,
Department “Management of Security Systems”, l_duchev_2012@abv.bg*

***Abstract:** Optimization of the organization and the system for governance, command and management of the Armed Forces of the Republic of Bulgaria when participating in disaster protection operations in the country, based on the existing legal framework.*

***Keywords:** Governance, Command, Management, Armed Forces, Disaster*

РЪКОВОДСТВО, КОМАНДВАНЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ ПРИ УЧАСТИЕ В ОПЕРАЦИИ ЗА ЗАЩИТА ОТ БЕДСТВИЯ В СТРАНАТА

Любомир К. Дучев

Въведение

По своята същност бедствието е значително нарушаване на нормалното функциониране на обществото, предизвикано от природни явления и/или от човешка дейност и водещо до негативни последици за живота или здравето на населението, имуществото, икономиката и за околната среда, предотвратяването, овладяването и преодоляването на което надхвърля капацитета на системата за обслужване на обичайните дейности по защита на обществото.

Природо-географската структура и местоположението на България в област на висока сеизмична активност прави региона уязвим към бедствия и аварии от природен и техногенен характер, които могат да предизвикат значителни човешки и материални загуби. Природните бедствия са следствие от опасни геологически, метеорологически, хидрологически и други процеси. Налице са и техногенни рискове, които са в резултат от дейността на съществуващите обекти с промишлено предназначение, новото промишлено строителство, което разрушава природни екосистеми и негативното въздействие на консервирани обекти с потенциално опасни свойства.

Възможни бедствия на територията на Република България:

- *Земетресения* - разрушителният ефект от земетресенията се дължи на процесите, протичащи на земната повърхност в района на епицентъра, както и на вторичните отрицателни ефекти, съпътстващи земния трясък или получените в последствие – пожари и взривове в електрозахранващи и газозахранващи инсталации; наводнения, вследствие на огромни водни вълни – от разрушаването на язовирни стени и други хидротехнически съоръжения; епидемии, причинени от нарушения във водоснабдяването и канализацията; радиационна опасност при разрушаване на ядрено-енергетични обекти, свлачища и други.

- *Радиоактивно замърсяване* - радиационна авария в АЕЦ "Козлодуй", съпроводена с изхвърляне на радиоактивни продукти в околната среда; - авария в АЕЦ извън страната и трансграничен пренос на радиоактивни продукти; - авария в други обекти с ядрени и радиоактивни материали.

- *Наводнения* - разливания на реки, рязко повишаване на нивото на Черно море, след интензивни снеговалежи и/или интензивно снеготопене, заприщване на течението в речно легло вследствие натрупването на отпадъци, скални материали и дървета.

- *Промислени аварии, свързани с отделянето на опасни вещества* - технологични аварии с токсични химични вещества; - транспортни инциденти; - прекъсване на продуктопроводи, нефтопроводи и газопроводи; - разпиляване на пестициди; - нефтени разливи по реки и море.

- *Биологично заразяване* - производствено-икономически условия, влошената международна епизоотична и епифитотична обстановка, търговията, вносът и износът на живи животни, продукти от животински и растителен произход са условия за възникване на огнища на биологично заразяване.

- *Свлачища* - катастрофални явления, които се отразяват негативно върху състоянието на околната среда, техническата инфраструктура и материалните ресурси.

- *Масови горски и полски пожари* - възникват по различни причини, като не могат да бъдат прогнозирани, а броят им през последните години се увеличава. Характеризират се със заплахата за живота и здравето на голям брой хора, големи материални щети и замърсяване на околната среда.

- *Обилни снеговалежи, снежни бури и заледявания* - континенталният климат е в основата на възможни снегонавявания. Снежните бури и заледявания са често явление за нашата страна, като водят до разрушаване на въздушни комуникации, блокиране на пътища и могат да поставят в рискова ситуация живота на много хора.

- *Бедствия, вследствие на инциденти с плавателни съдове* - речният и морският трафик в териториалните води на страната, в прилежащата зона и в открито море, както и превозът на товари, в т.ч. опасни субстанции, са свързани с риск от аварии или инциденти с плавателни съдове.

- *Автомобилни, железопътни и авиационни катастрофи* - през територията на страната преминават основни международни железопътни, автомобилни и въздушни трасета, по които се транспортират различни по количества и вид химически, пожароопасни и взривоопасни продукти.

- *Терористични актове с употреба на оръжия за масово поразяване (ОМП)* - терористичните действия са предварително обмислени, детайлно планирани и се извършват от организации с различна структура. Обекти на терористични актове с използване на ОМП могат да бъдат публични личности, превозни средства, сгради и прояви с масово събиране на хора като зали, ритуални домове, транспортни средства, гари, летища, големи магазини, митинги, концерти на открито, спортни прояви и т.н.

- *Невзривени бойни припаси* - на територията на страната има неустановени по количество и месторазположение невзривени авиационни, артилерийски, морски и стрелкови боеприпаси. Значителна част са запазили бойните си възможности и представляват смъртоносна опасност при неправилно боравене с тях.

Промените в климата водят до нарастване на честотата и мащаба на бедствията, за което е необходимо обединяване на усилията на всички отговорни институции в България и включването им в дейности за намаляване на риска от бедствия и максимално ограничаване на човешките, социалните, икономическите и природните щети и загуби.

Изложение

Въоръжените сили на Република България включват: - Българската армия; - служба "Военна полиция"; - служба "Военна информация"; - военните академии и висшите военни училища; - Военномедицинската академия; - Националната гвардейска част; - Военно-географската служба; - Стационарната комуникационна и информационна система; - Централното военно окръжие; - Централния артилерийски технически изпитателен полигон; - Комендантство – МО.

Ръководството на въоръжените сили е дейност и отговорност на политическото и военно-политическото ръководство, а командването и управлението се осъществява от военните командири от всички нива по степени на правомощия. Системата за ръководство, командване и управление на въоръжените сили е изградена на три нива:

- стратегическо ниво (Президент, Министерски съвет, министър на отбраната, началник на отбраната, както и подчинените им щабове и служби);

- оперативно ниво (Съвместно командване на силите, Сухопътни войски, Военновъздушни сили и Военноморски сили);

- тактическо ниво – включва командирите и щабовете на формированията от въоръжените сили.

Държавното ръководство реализира ръководните си функции спрямо въоръжените сили: - *косвено* - закони и други нормативни актове, които въздействат с включените в тях правила, норми, ценности, мотиви и принципи; - *пряко* - заповеди, разпореждания, директиви, указания и др.

Ръководството е механизъм, който реализира идеите на управляващия субект по цялата йерархична верига в низходящ ред. По тази причина може да се приеме, че ръководство има и на военностратегическо, оперативно и тактическо ниво. Ръководството е акт на налагане на волята на управляващия субект спрямо управляваната система.

Командването и управлението са специализирани, експертни дейности, които обединяват всички управленчески функции във въоръжените сили и се осъществява по степени на правомощия. Командването и управлението се отнасят до всички нива на армейската структура в целия спектър от мисии и задачи. Чрез тях командирът упражнява предоставената му власт и носи пълна отговорност за изпълнението на задачите и постигането на поставените цели.

В мирно време въоръжените сили поддържат способности за участие в операции в отговор на кризи, кризисни ситуации и инциденти на територията на страната за осъществяване на: - дейности по контрола на въздушното пространство и морските пространства; - защита на стратегически обекти, включително на системите за производство, доставка и разпределение на енергийни ресурси; участие в операции по съдържане и неутрализиране на терористични, екстремистки и престъпни групи; - защита и подпомагане на населението при природни бедствия, аварии и екологични катастрофи; - неутрализиране на невзривени боеприпаси; - оказване на хуманитарна помощ; - съдействие за контрола на миграцията; - спасителни и евакуационни дейности; - помощ, при необходимост, на други държавни органи, организации.

Обществените отношения, свързани с осигуряването на защитата на живота и здравето на населението, опазването на околната среда и имуществото при бедствия в Република България се осъществява съгласно Закон за защита от бедствия и разработените документи във връзка с изпълнението му.

Дейности по защитата на населението при опасност или възникване на бедствия:

- предупреждение;
- изпълнение на неотложни мерки за намаляване на въздействието;
- оповестяване;
- спасителни операции;
- оказване на медицинска помощ при спешни състояния;
- оказване на първа психологична помощ на пострадалите и на спасителните екипи;
- овладяване и ликвидиране на екологични инциденти;

- защита срещу взривни вещества и боеприпаси;
- операции по издирване и спасяване;
- радиационна, химическа и биологична защита при инциденти и аварии с опасни вещества и материали и срещу ядрени, химически и биологични оръжия;
- ограничаване и ликвидиране на пожари;
- временно извеждане, евакуация, укриване и предоставяне на индивидуални средства за защита;
- извършване на неотложни аварийно-възстановителни работи;
- ограничаване на разпространението и ликвидиране на възникнали епидемични взривове, епидемии и епизоотии от заразни и паразитни болести;
- други операции, свързани със защитата.

Дейностите се изпълняват от единната спасителна система (ЕСС), която включва структури на:

- министерства и ведомства;
- общини;
- търговски дружества и еднолични търговци;
- центрове за спешна медицинска помощ, други лечебни и здравни заведения;
- юридически лица с нестопанска цел, включително доброволни формирования;
- въоръжените сили.

Структурите са съставни части на ЕСС, но запазват институционалната или организационната си принадлежност и определените им функции или предмет на дейност. Координацията на съставните части на ЕСС се осъществява чрез оперативните центрове на Главна дирекция "Пожарна безопасност и защита на населението" - МВР.

Въоръжените сили предоставят помощ при провеждане на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи с разрешение на министъра на отбраната въз основа на искане от съответния държавен орган съгласно план на министерството на отбраната за защита при бедствия.

Взаимодействието и координацията между частите на ЕСС, участващи в изпълнението на дейности в района на бедствието, се извършва от ръководител на операциите, който се определя със заповеди на министър-председателя на Република България, на съответния областен управител или кмет на община в зависимост от обхвата на бедствието. Ръководителят на операциите организира и контролира изпълнението на одобрените решения на щабовете за изпълнение на плановете за защита при бедствия.

Държавната политика в областта на защитата при бедствия се формира и осъществява от Министерския съвет, който:

- осъществява общото ръководство на защитата при бедствия;
- приема Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия;
- приема Национална програма за намаляване на риска от бедствия и годишни планове за защита от бедствия;
- приема Национален план за защита при бедствия;

- въвежда Национална система за ранно предупреждение и оповестяване на органите на изпълнителната власт и населението при бедствия;
- планира финансови средства за защита при бедствия.

За подпомагане изпълнението на тези дейности към Министерския съвет се създава Съвет за намаляване на риска от бедствия, който включва представители на ръководствата на министерствата, ведомствата, Българската академия на науките, висши училища, научно-изследователски институти, Националното сдружение на общините в Република България, Българския Червен кръст и юридически лица, включително юридически лица с нестопанска цел, имащи отношение към намаляването на риска от бедствия.

За изпълнение на Националния план за защита при бедствия със заповед на министър-председателя на Република България се създава национален щаб с поименно определени ръководител и членове: министри, заместник-министри, ръководители на ведомства или техни заместници и други, представляващи институции, които имат задължения за изпълнението на Националния план за защита при бедствия. Дейността на Националния щаб се обслужва логистично, комуникационно и административно от Главна дирекция "Пожарна безопасност и защита на населението" - МВР, както и от компетентните с оглед характера на бедствието министерства, ведомства и институции.

Във връзка със Закона за отбраната и въоръжените сили, Закона за защита при бедствия, Националната програма за защита при бедствия и Националния план за защита при бедствия, за създаване на организация за ефективно участие на ресурсно осигурени и подготвени сили и средства от министерството на отбраната и въоръжените сили, в действия по оказване на помощ на населението при бедствия на територията на страната, във взаимодействие с органите на изпълнителната власт, е изготвен План на министерство на отбраната за защита при бедствия, с който е създадена организация за:

- разпределение на задълженията между структурите от Министерството на отбраната и въоръжените сили за оказване на помощ на населението при бедствия;

- взаимодействие на силите и средствата от Министерството на отбраната и въоръжените сили с останалите части на ЕСС;

- ресурсно осигуряване действията на определените сили и средства от Министерството на отбраната и въоръжените сили.

Въоръжените сили подготвят и поддържат в готовност военни формирования за оказване помощ на населението при бедствия, съгласно утвърдени Планове за защита при бедствия, като:

- силите и средствата от Министерството на отбраната и въоръжените сили се привличат след изчерпване възможностите на другите съставни части на ЕСС, за нарастване на техните усилия;

- привличането на сили и средства извън определените в плановете за оказване на непосредствена помощ на населението, се извършва целево, само след разрешение от министъра на отбраната за всеки отделен случай;

- финансовите и материални средства, разходвани за осигуряване на дейността на военните формирования от Министерството на отбраната и въоръжените сили при оказване на помощ на населението при бедствия се възстановяват след приключване на операцията от Министерския съвет.

Органи за управление, сили и средства – вида и състава на формированията, техника и имущества от Министерството на отбраната и въоръжените сили при оказване на помощ на населението при бедствия са:

1. *Щаб за защита при бедствия на Министерството на отбраната* - подпомага министъра на отбраната по въпросите на защитата при бедствия при:

- организирането и контрола на превантивната дейност във въоръжените сили за преодоляване на последиците от бедствия;
- осъществяване на ръководство и координация за изпълнението на задачите от формированията и структурите от въоръжените сили, участващи при овладяването и/или преодоляването на последиците от бедствия;
- координацията и взаимодействието с останалите части на ЕСС на страната.

Съставът на Щаба се определя със заповед на министъра на отбраната и включва ръководен състав от структури на Министерството на отбраната, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия, имащи функционални задължения по защитата при бедствия.

Щабът изготвя проекти на заповеди на министъра на отбраната, относно:

- привеждане в изпълнение на плана за защита при бедствия на министерството на отбраната и участие на формирования от въоръжените сили в оказване помощ на населението при бедствия;
- провеждане на неотложни мерки от военните формирования на въоръжените сили дислоцирани в района на възникналото бедствие;
- провеждане на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи от формирования на въоръжените сили;
- прекратяване участието на формирования от въоръжените сили в оказване помощ на населението при бедствия и за провеждане на дългосрочни мерки за ликвидиране на последствията от възникналото бедствие.

2. *Българска армия (БА)* - Военните формирования от Българската армия създават, подготвят и поддържат в готовност за действия „Формирования за овладяване и/или преодоляване на последствия от бедствия” (ФОППБ) по типове, състав, техника и имущества за оказване на помощ на населението за: - ликвидиране на последствията при авария в АЕЦ „Козлодуй”; - действие при промишлени аварии; - гасене на пожари; - действие при наводнение; - действие при земетресение; - действие при тежки зимни условия; - разузнаване и унищожаване на невзривени бойни припаси.

Основни задачи на БА:

- подпомагане на населението и изпълнителната власт при овладяване и/или преодоляване на последствията от бедствия;
- формиране, подготовка и поддържане в готовност на сили и средства, предназначени за участие в действията за защита на населението при бедствия на територията на цялата страна;
- поддържане на надеждна система за оповестяване и привеждане в готовност на определените сили и средства за участие в операцията;
- осигуряване и поддържане в готовност на система за командване и управление при водене на операция за оказване помощ на населението при бедствия;
- организиране на взаимодействието на силите и средствата от БА с определените структури на министерствата, ведомствата и органите на централната и местната власт при оказване на помощ на населението при бедствия.

На основание заповед на министъра на отбраната № ОХ-138/06.02.2019 г., ФОППБ изпълняват дейности по разузнаване, идентифициране, оценка, обезвреждане на място или транспор-

тиране за последващо унищожаване на открити невзривени боеприпаси на територията на страната, извън войсковите полигони, райони и обекти. Организацията за изпълнението, контрола и отчитането на дейностите на ФОППБ се осъществява съгласно заповед на началника на отбраната №ЗНО-148/11.07.2019 г. относно обявяване на стандартна оперативна процедура.

Информация за открит невзривен боеприпас постъпва с писмено искане (факс) от Министерството на вътрешните работи, други министерства и ведомства, областните управители и кметовете на общини до дежурния офицер във Военния команден център (ВКЦ) на БА. В зависимост от мястото на откриване на невзривените боеприпаси и прилежащия район на отговорност на ФОППБ, с разрешение на министъра на отбраната и резолюция на началника на отбраната, искането се изпраща до вида въоръжени сили, на която се разпорежда изпълнението на задачата. Командирът на вида въоръжена сила изготвя писмена заповед, която се изпраща до военното формирование за привеждане в действие на съответното ФОППБ. Командирът на военното формирование отдава своя писмена заповед, в която се указва реда за действие, изискванията и мерките за безопасност съгласно „Ръководство по подривните работи” и „Инструкция за действие при откриване на невзривени боеприпаси”.

Охраната на намерените невзривени боеприпаси, до пристигането на модулна група и информирането на местното население за опасностите от тях се извършва от регионалните структури на МВР, а съпровождането на автомобилите на модула до подготвени площадки или полигони за последващо унищожаване на боеприпасите се извършва от структурите на Служба „Военна полиция” - МО.

Командването на ФОППБ се извършва по реда на подчиненост, а управлението се осъществява от ВКЦ по постоянно действащите комуникации.

3. Военномедицинска академия - основни задачи:

- извършва прогнозиране и оценка на общата и медицинска обстановка, възникващи в резултат на различни бедствия;
- подготвя подчинените си заведения и медицинските екипи за действие при бедствия;
- прогнозира медицинските загуби сред населението и структурите на въоръжените сили при възникване на бедствия;
- оказва специализирана и квалифицирана медицинска помощ на териториален принцип със специализирани екипи на ВМА и подчинените ѝ многопрофилни бази за активно лечение.

4. Служба „Военна полиция” - основни задачи:

- ограничаване достъпа на лица, неучастващи в спасителните операции до пострадалите райони и обекти;
- наблюдение и събиране на информация за установяване на реалните граници на поражение;
- изпълнение на охранителни мероприятия в районите и обектите пострадали от бедствие;
- изпълнение на регулировъчни функции на пътното движение в пострадалите райони;
- ескортиране на колони от специализирани транспортни средства, участващи в аварийно-спасителните работи;
- контрол при превозването и разпределението на хранителни продукти за пострадалото население.

5. Изпълнителна агенция “Военни клубове и военно-почивно дело” - основни задачи:

- предоставяне на наличните инфраструктурни обекти и леглова база за настаняване на хора останали без подслон;

- нарастване на капацитета на държавните органи, държавната и местната администрация, след изчерпване на техните възможности.

6. Дирекция „Инфраструктура на отбраната“ и Централно военно окръжие - осигуряват временно настаняване в освободени войскови райони на пострадали от бедствието лица.

Министърът на отбраната, чрез Щаба за защита при бедствия на министерството на отбраната осъществява ръководството и координацията за изпълнението на задачите на силите и средствата на структурите на Министерството на отбраната и въоръжените сили, участващи при овладяването и/или преодоляването на последиците от бедствия.

Началникът на отбраната осъществява общото ръководство на действията на ФОППБ в системата за командване и управление на въоръжените сили.

При привеждане в действие на ФОППБ от повече от един вид въоръжена сила, командването и управлението се осъществява от командващия Съвместното командване на силите (СКС) в общата система за командване и управление в Българската армия, а непосредственото - от назначените ръководители (командири) на формирования. При привеждане на ФОППБ само от пряко подчинените на СКС или от един вид въоръжена сила, командването и управлението се осъществява съответно от командващия СКС или от командира на вида въоръжена сила, а непосредственото – от назначените ръководители (командири) на формирования.

Взаимодействието между ФОППБ и силите и средствата на структурите на подчинение на министъра на отбраната, участващи при овладяването и/или преодоляването на последиците от бедствия се организира от Щаба за защита при бедствия на министерството на отбраната.

Взаимодействието между ФОППБ в зоната на операцията се организира от командващия на СКС (командира на СВ, ВВС или ВМС) и се осъществява от командирите на ФОППБ.

Практическите действия на ФОППБ преминават през 6 основни етапа:

1. Поддържане в готовност.
2. Подготовка и извършване на марш.
3. Развърщане в района на бедствието.
4. Участие в овладяването и/или преодоляването на последициите от бедствието.
5. Ротация.
6. Изтегляне в пункта за постоянна дислокация.

Действията на личния състав на ФОППБ за всеки един етап са описани в Плана на Българската армия за оказване помощ на населението при бедствия и Планове на СКС и видовете въоръжени сили за оказване помощ на населението при бедствия.

Изводи

В България е възможно възникването на различни по вид бедствия, които могат да предизвикат значителни загуби на човешки и материални ресурси и да окажат неблагоприятно влияние на националната сигурност и стабилност в региона. Тяхното проявление би довело до сериозни затруднения в нормалната работа на инфраструктурата в районите на бедствия, като ще се нарушат жизненоважни системи за управление и нормалното функциониране на националното стопанство и условията за живот на населението. За овладяване на кризисните ситуации, намаляване на загубите и ликвидиране на последициите е необходимо предварително прогнозиране, планиране и съгласуване на мероприятията по защитата на населението и собствеността в рамките на ЕСС. Характерът на последициите от вероятните бедствия изисква готовност за използване на всички способности и средства за защита на населението и националното стопанство и провеждане на предварителни мероприятия за тяхното недопускане и намаляване на вредното им въздействие.

Важно значение за успешната защита на населението имат превантивните дейности и особено такива, които позволяват да се прогнозира появата и развитието на бедствените явления, както и за отстраняване на предпоставките за възникването им. Обемът и спецификата на спасителните и неотложните аварийно-възстановителни работи налагат подготовка и поддържане в готовност на сили и средства на държавните институции, които имат функционални задължения по тези проблеми.

Въоръжените сили притежават оперативни способности, органи за управление и ресурс от сили и средства да участват активно в оказване помощ на населението при бедствия на територията на страната.

За предотвратяване на възможните последствия за населението при възникване на бедствия се налага непрекъснато и целенасочено обучение по способите за защита и самозащита и своевременно информиране. За осигуряване провеждането на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи и осигуряване условия за живот в бедстващи райони е необходимо наличието на запаси от материално-технически и финансови средства.

За прилагане на единен подход, намаляване на риска от бедствия, осигуряване на съгласуваност между отделните дейности и мерки, и рационално разходване на наличните ресурси в страната, както и за намаляване на съществуващите рискове от бедствия и недопускане възникването на нови такива е необходимо изготвяне и изпълнение на стратегията, програмите и плановете за защита при бедствия на съответните нива на управление в страната, съгласно Закона за защита при бедствия.

Реализирането на Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018 – 2030 г. и планиращите документи за защитата при бедствия в страната е важно, за да бъдем по-добре подготвени и устойчиви на предизвикателствата, което ще е основа за постигане на траен икономически, социален и екологичен просперитет.

Литература

1. Закон за отбраната и въоръжените сили, обн. в ДВ, бр. 35 от 12.05.2009 г., посл. изм. и доп., бр. 42 от 28.05.2019 г., в сила от 28.05.2019 г.
2. Закон за защита при бедствия, Обн., ДВ, бр. 102 от 19.12.2006 г., посл. изм. и доп., бр. 77 от 18.09.2018 г., в сила от 1.01.2019 г.
3. Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018 – 2030 г., РМС № 505 от 19 юли 2018 г.
4. Национална програма за защита при бедствия 2014 - 2018 г.
5. Национален план за защита от бедствия, РМС № 973 от 29 декември 2010 г.
6. Наредба за условията и реда за функциониране на Националната система за ранно предупреждение и оповестяване на органите на изпълнителната власт и населението при бедствия и за оповестяване за въздушна опасност.
7. План за развитие на въоръжените сили на Република България до 2010 г., ПМС № 382 от 30 декември 2015 г.
8. Доктрина на въоръжените сили на Р България, МО, С., 2017 г.
9. Национална отбранителна стратегия, МО, С., 2016.
10. Стратегия за национална сигурност, приета с Решение на НС от 25.02.2011 г., обн., ДВ, бр. 19 от 8.03.2011 г.
11. МЗ № ОХ-138/06.02.2019 г. относно организация за изпълнение на дейностите на ФОППБ при разузнаване, транспортиране и унищожаване на невзривени бойни припаси открити на територията на страната.